

رابطه بین اعتیاد به اینترنت با ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان مقطع متوسطه

محمد رضا تمنایی^۱، فریبرز صدیقی‌ارفعی^۲، زینب گندمی^۳

۱. استادیار روانشناسی، دانشگاه کاشان، دانشکده علوم انسانی

۲. استادیار روانشناسی، دانشگاه کاشان، دانشکده علوم انسانی

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه کاشان

تاریخ دریافت مقاله: ۸۸/۱۰/۲۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۸۸/۱۲/۱۹

چکیده:

زمینه و هدف: اعتیاد به اینترنت، نوعی وابستگی است که برخی ویژگی‌های شخصیتی تاثیر مهمی بر استفاده از آن دارد، بر این اساس پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه‌ی ویژگی‌های شخصیتی و اعتیاد به اینترنت، اجرا گردیده است.

مواد و روش کار: در این مطالعه توصیفی از بین ۱۲۴۸۰ دانش‌آموز مقطع دوم و سوم متوسطه شهرستان کاشان، که تعداد ۴۰۰ نفر به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. برای اندازه‌گیری میزان اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان از آزمون ۲۰ سؤالی اعتیاد به اینترنت و برای اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان از پرسشنامه ۶۰ سؤالی نئو استفاده شد. برای تحلیل داده‌های پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون هم‌زمان استفاده گردید.

یافته‌ها: بین اعتیاد به اینترنت با روان رنجورخویی و برون‌گرایی با ۹۵ درصد طمینان رابطه‌ی معنی‌داری وجود داشت، اما بین با وجدان بودن با اعتیاد به اینترنت رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری: اعتیاد به اینترنت با برخی از صفات شخصیتی دانش‌آموزان از جمله روان‌رنجورخویی و برون‌گرایی ارتباط دارد.

کلید واژه‌ها: روان رنجورخویی، برون‌گرایی، اعتیاد

مقدمه

اینترنت قبل از آن که در دسترس عموم قرار گیرد بیشتر به عنوان وسیله‌ای برای مکاتبات محرمانه برای دست‌یابی به روابط مطرح بود. سپس به صورت وسیعی رشد کرد و تبدیل به وسیله‌ای ضروری در زندگی ما گردید.^۱ تحقیقات علمی بسیاری، درباره تأثیر تکنولوژی‌های جدید بر سلامت روانی و چگونگی ایجاد علائم اختلال یا پریشانی‌های روانی انجام گرفته است.^۲ اصطلاح "اعتیاد به اینترنت" نوعی وابستگی رفتاری به اینترنت را نشان می‌دهد و با ویژگی‌های زیر تعیین می‌شود: افسردگی، درون‌گرایی، خجالتی بودن، کم حوصله بودن و تنهایی، احساس ترس، اضطراب، بیش‌فعالی، اضطراب اجتماعی.^۳

وابستگی به اینترنت را به عنوان یک مشکل روانی، دارای دو دسته از علائم و نشانه‌هاست که عبارتند از: دسته اول، نشانه‌ها و علائم روانی مانند ناتوانی در متوقف کردن فعالیت یا احساس رضامندی در استفاده یا مشکل در مدرسه و خانواده. دسته دوم، نشانه‌ها و علائم جسمانی مانند پشت درد، سردرد، بی‌نظمی در غذا خوردن، اختلال در خواب و مانند اینهاست.^۴

تعریف Cattel از شخصیت آن چیزی است که پیش‌بینی آن چه را یک شخص در موقعیتی معین انجام خواهد داد، امکان پذیر می‌سازد. او معتقد بود که شخصیت از صفات یا عواملی تشکیل شده است که می‌توان آن‌ها را به وسیله‌ی روش تحلیل عاملی به دست آورد. تاریخچه نظریه‌های عاملی به کارهای پژوهشی و بالینی Alp art (۱۹۶۷-۱۸۹۷) باز می‌گردد. او بر این باور بود که ویژگی‌های شخصیتی بنیادی‌ترین واحدهای شخصیت هستند که بر پایه ویژگی‌های سیستم عصبی مرکزی استوارند. این ویژگی‌ها قواعدی را برای برخورد فرد با محیط پیرامون او تعیین می‌کنند که از موقعیتی به موقعیت دیگر تغییر چندانی ندارد.^۵ نظریه‌ی پنج عاملی شخصیت را دو روان‌شناس

ساکن ایالات متحده به نام Costa و Mc Care در اواخر دهه ۸۰ میلادی ارائه کردند. پنج عامل اصلی یا بزرگ عبارتند از نوروتیسیزم، برون‌گرایی، باز بودن به تجربه، توافق و وجدانی بودن.

تحقیقات نشان داده‌اند که اعتیاد به اینترنت با تیپ‌های شخصیتی درون‌گرا و دارای رفتار احساسی ارتباط دارد.^۶ همچنین جستجوی تازگی بالا، معنی‌دارترین پیش‌بینی کننده برای اعتیاد به اینترنت است.^۷ Landers و Bury در سال ۲۰۰۸ نشان داده‌اند افراد دلپذیر، با وجدان و برون‌گرا گرایش کمتری به استفاده از اینترنت دارند.^۸ Gabor و Vas نشان دادند که میان برون‌گرایی و خوشایندی و روان رنجورخویی با استفاده مفراط از اینترنت در میان زنان اسرائیلی ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد. این درحالی است که میان مقیاس‌های آزمون نئو و استفاده مفراط از اینترنت در زنان مجارستانی ارتباطی مشاهده نمی‌شود.^۹ نتایج تحقیقی که توسط Saunders و Chester انجام شده است، نشان داد که استفاده کمی از اینترنت به طور منفی با سه صفت از پنج عامل بزرگ (توافق، هشیاری و برون‌گرایی) و هم‌چنین با دو صفت محدود (خوش‌بینی و پر انرژی بودن) مرتبط است.^{۱۰} Tsai و همکاران نشان دادند مردان بیشتر عکس‌های جنسی را در اینترنت بازدید می‌کنند و در حالی که زنان بیشتر به خیال پردازی‌های گفتاری تمایل دارند.^{۱۱} بر اساس یافته‌های Psych و Lava، افرادی که در ویژگی با وجدان بودن نمره پایینی دارند بیشتر از اینترنت استفاده می‌کنند.^{۱۲} یافته‌های Hardy و Yittee نشان داد که ارتباط مثبت و معنی‌داری میان روان رنجورخویی و اعتیاد به اینترنت و ارتباط منفی و معنی‌داری میان برون‌گرایی و اعتیاد به اینترنت وجود دارد.^{۱۳} این مطالعه با هدف بررسی رابطه بین اعتیاد به اینترنت با ویژگی‌های شخصیتی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان کاشان می‌باشد.

روش کار

پژوهش حاضر از نوع توصیفی- همبستگی است که در آن رابطه متغیرها مورد بررسی قرار می گیرد. جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان کاشان (n=12480) می باشد. در این پژوهش تعداد 400 نفر (حجم نمونه بر اساس جدول مورگان و کرجسی) دانش آموز دختر و پسر به عنوان گروه نمونه به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. برای اندازه گیری اعتیاد به اینترنت آزمون 20 سوالی اعتیاد به اینترنت Young استفاده شده است در این آزمون خواننده باید به هر یک از 20 سوال روی مقیاس لیکرت پنج درجه ای شامل هرگز، به ندرت، گاهی، اغلب، همیشه پاسخ بدهد. دامنه نمرات این آزمون از 0 تا 100 است که نمره ی بیشتر، نشان دهنده ی وابستگی بیشتر به اینترنت و شدیدتر بودن مشکلاتی است که در نتیجه ی استفاده مفراط از آن برای شخص به وجود آورده است. برای ارزیابی نمره حاصل، از دستورالعمل Young استفاده گردیده است به این معنی که نمره 20 تا 49 نشان دهنده کاربر معمولی، نمره 50 تا 79 نشان دهنده کاربر در معرض خطر و نمره 80 تا 100 نشان دهنده ی کار بر معتاد می باشد. در سوئد در یک تحقیق، آلفای کرونباخ 95 درصد به دست آمده است.⁵

برای اندازه گیری ویژگی های شخصیتی از آزمون 60 سوالی نئو استفاده شده است که سؤالات آن در یک مقیاس لیکرت پنج درجه ای و توسط خود فرد پاسخ داده می شوند. این آزمون از جدیدترین ابزارها در زمینه ی ارزیابی شخصیت است. فرم تجدید نظر شده پرسشنامه ی شخصیتی نئو در سال 1985 توسط Costa و Mc Care تهیه شده است. نسخه ی اصلی این تست حاوی 240 سؤال است و دارای دو فرم درجه بندی توسط خود فرد و فرم دیگر آن درجه بندی توسط دیگران می باشد که پنج عامل اصلی شخصیت و شش خصوصیت در هر عامل را اندازه می گیرد و به این ترتیب، ارزیابی جامعی از شخصیت فرد ارائه می دهد. این تست در ایران توسط گروهی ترجمه، هنجاریابی و اجرا شده است. آزمون نئو پنج عاملی در برگیرنده یک الگوی فرضی است که از نتیجه جمع بندی دهه های متمادی پژوهش با روش تحلیل عوامل بر روی ساختار شخصیت به دست آمده است. شاخص های این آزمون از گسترش و پالایش ترکیبی از منطق کلامی و روش های تحلیل عامل به- دست آمده و یافته ها نزدیک به 15 سال مورد پژوهش های گسترده بر روی نمونه های بالینی و نمونه هایی از افراد بالغ قرار گرفته است. چنانچه که گفته شد این آزمون دارای 5 عامل یا شاخص اصلی است که عبارتند از: روان رنجورخویی، برون گرایی، گشودگی به تجربه، خوشایندی و با وجدان بودن که به ترتیب ضریب پایایی آن ها در ایران 83، 75، 85، 79، 79 به دست آمده است.¹⁴ برای تحلیل اطلاعات از آزمون های ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده گردیده است.

یافته ها

در این پژوهش 400 نفر از دانش آموزان مقطع متوسطه که در سال تحصیلی 88-89 در شهرستان کاشان مشغول به تحصیل بودند، بررسی شدند.

جدول 1: ضرایب همبستگی بین اعتیاد به اینترنت با ویژگی های شخصیتی دانش-

آموزان		
P	ضریب همبستگی	متغیر
0/03	0/10	اعتیاد به اینترنت و روان رنجورخویی
0/04	0/10	اعتیاد به اینترنت و برون گرایی
0/85	0/09	اعتیاد به اینترنت و وجدان گرایی

همبستگی بین نمرات اعتیاد به اینترنت و ویژگی های شخصیتی روان رنجورخویی و برون گرایی در دانش آموزان برابر با 0/10 می باشد. چون مقدار $p < 0/05$ است، می توان نتیجه گرفت که بین اعتیاد به اینترنت و ویژگی های شخصیتی روان رنجورخویی و برون گرایی در دانش آموزان رابطه معنی داری وجود دارد. همبستگی بین اعتیاد به اینترنت و ویژگی شخصی و وجدان گرایی در دانش آموزان برابر با 0/09 می باشد. بین اعتیاد به اینترنت و ویژگی شخصی و وجدان گرایی در دانش آموزان رابطه معنی داری وجود نداشت.

جدول 2: مناسبه تملیل رگرسیون هم زمان اعتیاد به اینترنت در دانش آموزان

متغیرهای پیش بین	B	خطای معیار	Beta	t	p
برون گرایی	-0/34	0/16	0/10	2/06	0/04
روان رنجور خویی	-0/25	0/12	0/10	2/11	0/03
وجدان گرایی	-0/03	0/16	(0/09)	0/18	0/85
جنسیت	-1/80	1/81	(0/05)	0/99	0/32

با محاسبه ضریب تعیین ملاحظه می شود که با ورود تمامی متغیرهای پیش بین، 20 درصد تغییرات اعتیاد به اینترنت دانش آموزان را می توان تعیین کرد.

بحث

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که بین روان رنجورخویی و اعتیاد به اینترنت و میان برون گرایی با اعتیاد به اینترنت رابطه ی معناداری وجود دارد. هم چنین متغیر روان رنجورخویی، سپس برون گرایی به ترتیب بیشترین رابطه را با اعتیاد به اینترنت در دانش آموزان دارند. به طوری که با افزایش متغیرهای فوق میزان اعتیاد به اینترنت در دانش آموزان افزایش می یابد و بالعکس. هم چنین بین اعتیاد به اینترنت در دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معنی داری وجود ندارد. بین اعتیاد به اینترنت و روان رنجورخویی در دانش آموزان با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون رابطه ی معنی داری وجود دارد. هم چنین تحلیل رگرسیون نیز این رابطه معنی دار را نشان می دهد. نتایج حاصل از این پژوهش با یافته های پژوهش های Hardie و Yittee¹⁴ و Vas و Gambor¹¹ هم خوانی دارد. در تبیین این فرضیه می توان گفت که اشخاص واکنشی کسانی هستند که هیجانات منفی بیشتری نسبت به دیگران تجربه می کنند این اشخاص به هر گونه محرکی واکنش نشان می دهند. در مجموع تمایل عمومی به تجربه عواطف منفی چون ترس و غم، دست پاچگی، عصبانیت، کمرویی، احساس گناه و نفرت، مجموعه حیطه روان رنجورخویی را تشکیل می دهند. آن ها درجه انطباق ضعیف تری با دیگران دارند و از نظر عاطفی بی ثبات هستند و علت دستیابی به اینترنت در بسیاری از افراد برای سرکوب کردن اضطراب و تنش های زندگی بوده است.

قرار می‌گیرد.^{۱۵} بنابراین اینترنت می‌تواند بسیاری از نیازهای افراد برون‌گرا را بر طرف کند و به همین دلیل این افراد به سوی اینترنت جذب می‌شوند بدون آن که از عواقب آن اطلاع داشته باشند و در نهایت در اثر استفاده‌ی مفرط و عدم دانش کافی در مورد نحوه‌ی استفاده از اینترنت به آن معتاد می‌شوند. از یافته‌های دیگر در این پژوهش، میان اعتیاد به اینترنت و وجدانی‌بودن رابطه وجود ندارد یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های شایق^۶ و Gambor و Vas^{۱۱} هم در پسران و هم در دختران هم‌خوانی دارد. افراد با وجدان دارای برخی ویژگی‌های متمایز هستند که عبارتند از کنترل خود، قدرت طرح‌ریزی، سازماندهی و انجام وظایف محوله فرد با وجدان، هدفمند، با اراده و مصمم و موفق در زمینه‌های حرفه‌ای و دانشگاهی، دقیق، وسواسی، خوش قول، مطمئن و انعطاف ناپذیر، وقت‌شناس و قابل اعتماد است. به دلیل برخی ویژگی‌های ذکر شده است که این افراد نمره‌ی کمی در آزمون اعتیاد به اینترنت کسب می‌کنند.^۵ شاید عامل دیگری که می‌توان بیان کرد تأثیر جامعه، فرهنگ و طبقات روی ویژگی وجدانی بودن و اعتیاد به اینترنت تأثیرگذار باشد. هم‌چنین با محاسبه‌ی ضریب تغییر ملاحظه شد که با ورود متغیرهای پیش‌بین، روان رنجورخویی و برون‌گرایی ۲۰ درصد تغییرات اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان را تبیین می‌کند به طوری که با افزایش متغیرهای فوق میزان اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان افزایش می‌یابد و بالعکس. بنابراین برنامه‌ریزی در پیشگیری و حل این معضل توسط مسئولین امور آموزشی و فرهنگ‌سازی استفاده صحیح از این تکنولوژی در جامعه پیشنهاد می‌شود. موفقیت در حل این مشکل می‌تواند به کاهش عوارض ناشی از آن کمک کرده و موجب استفاده صحیح از این تکنولوژی با ارزش شود.

سپاسگزاری

این مقاله حاصل پایان‌نامه دانشجویی با شماره ۴/۲۹ در دانشگاه کاشان می‌باشد.

Reference

- Omidvar A, sarami A. [Internet addiction: description, ethnology, prevention, treatment and internet addiction disorder assessment indices] Persian. Mashad: Tamarind Press; 2003.
- Barany M, Obverts U, Carbonell X and Chamorro A. Problematic proms in college internet and mobile phone use and clinical students: The role of emotional intelligence. *Comput Hum Behav* 2009;14(2): 1182-1187.
- Omidi A, Akbari H, Yaghoobi H. [The study of frequency of internet addiction and its relationship with psychology status of students of Islamic as ad university in kashan 1383] Persian. *Proceeding of the 4th University Students' Mental Health*; 2009; 4(1):547-549.
- Kramlimoghaddam R, Hekmatdoost Z. [Internet dependence: the disorder that disturb students mental health] Persian. *Proceeding of the 3 rd University Students' Mental Health* 2007;3(1) :420-425.
- Shayegh S, Azad H, Bahrami H. [The survey of internet addiction and its relationship with personality traits in Tehran adolescents] Persian. *Res Sci Q Mental Health Principles* 2010;11(2): 148-149.
- Dargahi H, Razavi SM. [Internet addiction and its effective factors in residence of locale 2 in the west of Tehran] Persian. *Payesh* 2008; 6(3): 265-272.
- Cao F, Su L, Liu T and Gao X. The relationship between impulsivity and internet addiction: In a sample of Chinese adolescents. *Eur psychiatry* 2007;22(7):466-71.
- Landers RN, Bury JL. The anion resignation of big and narrow personality traits in relation internet usage. *Comput Hum Behav* 2006; 22(2): 437-451.
- Gambor A, Vas L. A nation- and gendered-based study about their relationship between the big five and motives for internet use, A hungarian and israeli comparison. *Theory Sci* 2008;38(4):1527-5558.
- Saunders PL, Chester A. Shyness and the internet: social problem or panacea? *Comput Hum Behav* 2008; 24: 2649-2658.
- Tsai HF, Cheng SH, Yeh TL, et al. The risk factors of internet addiction: A survey of university freshmen. *Psychiatry Res* 2009; 167(3): 294-299.
- Butt S, Philips JG. Personality and self reported mobile phone use. *Comput Hum Behav* 2008;24(2): 346-360.

14. Hardie E, Yitsee M. Excessive internet use: The role of personality, loneliness and social support Networks in internet addiction. Emerg Technol Society 2007; 5(1): 37-47.
15. Garusi-farshi MT, Sufiani H. [The survey of relationship between personality domains and general health in students of Tabriz university] Persian. Psychol Educ Studies Ferdowsi Univ 2007; 22(1): 50-63.
16. Garusi-Farshi MT. [The New approaches in personality assessment: The using of factor analysis in personality studies] Persian. Tabriz: Denial press; 2002.

The relationship between internet addiction and personality traits of high school students

Mohammad R. Tamannaifar,¹ Fariborz Seddighi-Arfai,² Zeinab Gandomi³

Background: Internet addiction is a kind of dependence that some personality characteristics leave an important effect on using internet. On this basis, research is designed to assess the relationship between personality characteristics and internet addiction.

Materials and Method: A cross-sectional descriptive study in 12,480 of second and third high school students in Kashan was conducted. 400 students were selected by random cluster sampling. To measure internet addiction we used twenty questions to test internet addiction and to measure personality characteristics of students we used sixty questions questionnaire of Neo to analyze data we used Pearson correlation coefficient and regression analysis.

Results: There is significant relationship between internet addiction with neuroticism and extroversion, but there was not any significant relationship between being conscientious with internet addiction.

Conclusion: Internet addiction relates to some personality traits of students, including neuroticism and extroversion.

Keywords: Neuroticism, extroversion, addiction

1. Assistant professor of psychology, School of Human Sciences, Kashan university, Kashan, Iran.
2. Assistant professor of psychology, School of Human Sciences, Kashan university, Kashan, Iran.
3. MSc Student of educational psychology, Kashan university, Kashan, Iran.